

NÁSILÍ V RODINĚ

Rodina ohrožená domácím
násilím

MGR. MARTINA JEŽKOVÁ

MGR. JIŘÍ AMMER

SPONDEA, Z. Ú.

PŘEHLED POČTU VYKÁZÁNÍ POLICIÍ ČR DLE KRAJŮ

KRAJ	Zpracoval Bílý kruh bezpečí - 19.7. 2021 zdroj dat: Asociace pracovníků intervenčních center ČR													celkem v jednotlivých letech												celkem		
	I.	II.	III.	IV.	V.	VI.	VII.	VIII.	IX.	X.	XI.	XII.	2021	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020	2007-20
Jihočeský	3	2	2	3	1	3							14	50	37	35	84	72	64	63	56	54	53	57	47	52	45	769
Jihomoravský	10	9	8	7	12	12							58	82	72	82	87	118	150	128	118	124	117	106	112	115	130	1541
Karlovarský	4	4	2	3	4	5							22	32	46	49	79	137	111	97	114	93	89	82	70	57	46	1102
Královéhradecký	11	3	8	8	7	15							52	34	22	16	44	45	52	41	35	32	57	113	73	97	112	773
Liberecký	1	7	7	8	6	7							36	30	36	68	62	82	104	113	100	79	80	80	76	76	101	1087
Moravskoslezský	13	8	9	7	9	12							58	213	110	111	108	135	97	107	124	112	122	117	127	125	93	1701
Olomoucký	13	3	3	4	4	6							33	44	35	43	61	112	100	94	87	109	95	93	75	73	75	1096
Pardubický	3	2	3	4	2	2							16	61	39	44	73	92	104	83	80	69	77	60	55	55	43	935
Pízeňský	3	5	1	3	2	1							15	16	22	14	27	23	30	39	42	31	26	31	31	27	40	399
Hlavní město Praha	8	11	18	12	8	24							81	59	34	48	104	123	138	155	213	192	206	200	186	177	167	2002
Středočeský	8	6	4	9	4	7							38	79	67	59	64	121	106	111	119	104	103	103	120	123	82	1361
Ústecký	10	6	8	12	8	13							57	81	87	134	133	202	204	156	137	163	181	204	197	159	136	2174
Vysočina	7	4	3	2	4	4							24	32	26	39	51	42	43	73	74	77	55	47	64	73	52	748
Zlínský	2	4	4	4	1	4							19	49	46	36	81	126	102	101	83	67	55	57	53	50	48	954
CELKEM VYKÁZÁNÍ	96	74	80	86	72	115	0	0	0	0	0	0	523	862	679	778	1058	1430	1405	1361	1382	1306	1316	1350	1286	1259	1170	16642
z toho opakovaná	17	18	11	12	15	23																						
tj. v %	18%	24%	14%	14%	21%	20%	0%	0%	0%	0%	0%	0%																

Od 1. 1. 2007 do 30. 6. 2021 celkem: 17 165

ACE STUDY

Jak negativní zkušenosti v dětství ovlivňují náš další život?

Respektovaný výzkum *Center pro kontrolu a prevenci nemocí* publikovaný v roce 1998 pod označením ACE Study o vlivu negativních zkušeností v dětství (NZD) na zdraví a kvalitu života v dospělosti je konečně dostupná v plné verzi i v češtině. Studie Adverse Childhood Experiences (ACE) Study patří dodnes k nejcitovanějším zdrojům v oblasti podpory ohrožených dětí a její forma je pravidelně replikována v dalších zemích světa včetně ČR, kde jsou výsledky prakticky totožné (WHO, 2017). „Dlouhodobě upozorňujeme na to, že takto výrazně negativní zkušenosti bohužel zažívá mnoho dětí a mladistvých. Studie jasně ukazuje, že se každé čtvrté dítě setká s fyzickým násilím ze strany rodiče, každé páté dítě je, bylo nebo před dospělostí bude sexuálně obtěžováno a každé osmé dítě je u toho, když je jeho matka bita nebo jinak napadána,“ shrnuje výsledky ACE Study místopředsdkyně ČOSIV, PhDr. Lenka Felcmanová, Ph.D.

https://cosiv.cz/cs/2021/04/ace-study-jak-negativni-zkusenosti-v-detstvi-ovlivnuji-nas-dalsi-zivot/?fbclid=IwAR1tmwdrbgT1nVzQ...SO3o8DQFPujZ8Y7wo_8PnT0MyV5XXqLg

VÝSKYT NEGATIVNÍCH ZKUŠENOSTÍ V DĚTSTVÍ (NZD) V ČESKÉ POPULACI

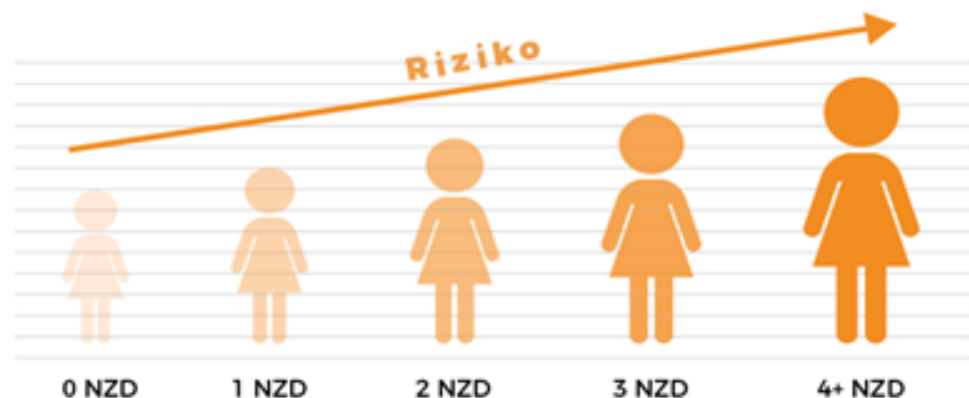

=25

VE TŘÍDĚ S 25 DĚTMI SE V PRŮMĚRU
POUZE 9 DĚTÍ NESETKÁ S VÝRAZNĚ
NEGATIVNÍMI ZKUŠENOSTMI MEZI 0-18 LETY.

JAKÝ DOPAD MAJÍ NEGATIVNÍ ZKUŠENOSTI V DĚTSTVÍ (NZD)?

S počtem kategorií NZD, které dítě zažilo nebo zažívá, **vzrůstá riziko negativních dopadů.**

NEGATIVNÍ DOPADY

Chování

Nedostatek fyzické aktivity

Kouření

Alkoholismus

Užívání drog

Pracovní absence

Fyzické a psychické zdraví

Závažná obezita

Cukrovka

Klinická deprese

pokusy o sebevraždu

Pohlavně přenosné choroby

Srdeční onemocnění

Rakovina

Mrtvice

chronická obstrukční plicní onemocnění

Zlomeniny

Děti a domácí násilí

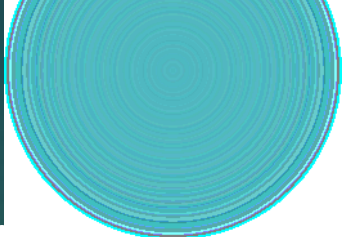

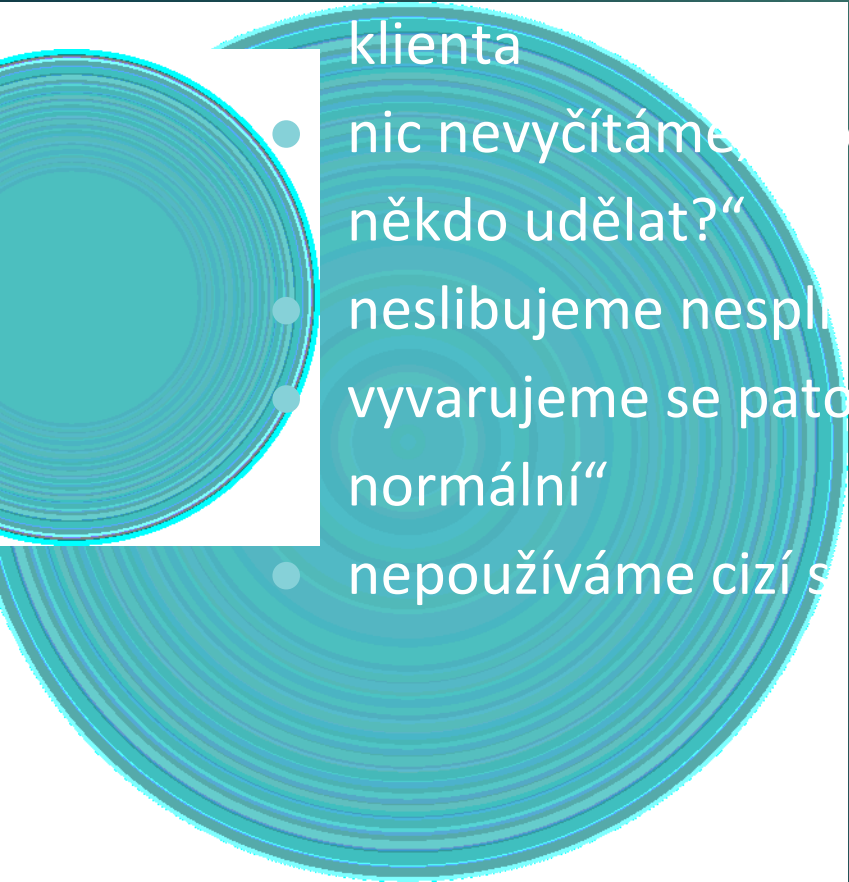

- v 84% domácností, kde probíhá domácí násilí, vyrůstá také dítě, pro které se takové chování může stát vzorcem, jak fungují mezilidské vztahy a modelem pro řešení konfliktů
- periodické opakování násilí zanechává na dítěti po určité době trvající následky, minimálně v podobě ztráty sebevědomí a sebepodceňování
- vážné následky jsou pozorovatelné i u dětí, které jsou těmto činům pouze přítomny

Dopady násilí v rodině na dítě

- dívky x chlapci
- brání ohroženého rodiče x frustrace z toho, že to nedokáží
- identifikují se s rolí agresora
- úzkost
- somatické problémy
- potíže v začlenění do kolektivu vrstevníků (agresivita x depresivní ladění)
- narušení vztahu k oběma rodičům
- noční můry, enuréza, poruchy soustředění, zhoršení školního prospěchu, poruchy příjmu potravy, sebepoškozování...

Zásady komunikace s osobou ohroženou domácím násilím

- Ke klientovi přistupujeme citlivě, empaticky a trpělivě, nepospícháme, nemluvíme ve stresu
- Vyjadřujeme vlastní pocity – oceníme, že klient/ka vyhledal pomoc, pojmenujeme domácí násilí, jeho nepřijatelnost
- Potvrzujeme klientovy emoce, necháme jej např. vyplakat
- Navrhujeme alternativy řešení klientovy situace, alternativy další péče, do ničeho klienta nenutíme
- Respektujeme klientovo přání, respektujeme i to, pokud další pomoc a péči odmítne

-
-
-
- dbáme na to, aby naše verbální složka byla v souladu s neverbální, udržujeme oční kontakt, používáme techniky aktivního naslouchání a techniky kladení otázek
 - vyvarujeme se utěšování „to se spraví“, „to bude dobré“, či litování klienta
 - nic nevyčítáme, nikoho neobviňujeme – např. „jak vám to mohl někdo udělat?“
 - neslibujeme nesplnitelné, vyvarujeme se milosrdných lží
 - vyvarujeme se patologizování projevů pacienta – např. „to není normální“
 - nepoužíváme cizí slova
-

Jak na Trauma?

„Oběti traumatu se nemohou zotavit, dokud nepřijmou a neztotožní se s vjemy svého těla. Být vystrašený znamená žít v těle, které je neustále na stráži. Rozzlobení lidé žijí v zzzlobených tělech. Těla obětí zneužívání v dětství jsou napjatá a připravená k obraně, dokud nenajdou způsob, jak se uvolnit a cítit bezpečně. Aby se to mohlo změnit, musí si lidé uvědomit své vjemy a způsob, jakým jejich těla reagují na okolní svět. Tělesné uvědomění je prvním krokem k povolení tyranie minulosti.“

Tak popisuje trauma jeden z největších odborníků -

Bessel van der Kolk.

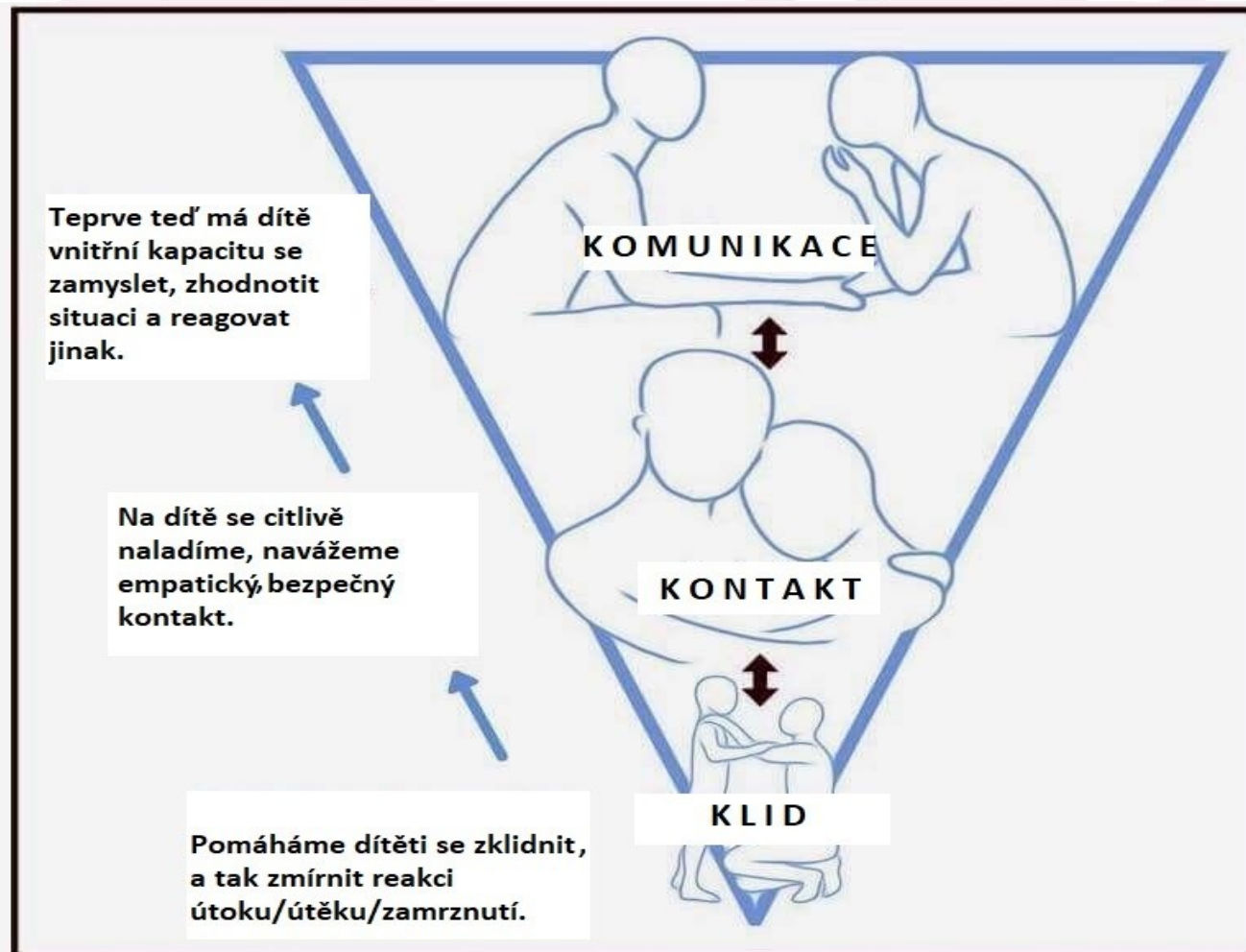
Jak může psychoterapie pomoci v léčbě traumatu

- Psychoterapie dnes nenahlíží na trauma jako na nezvratný osud, který zasáhl život člověka a ten už nikdy nebude jako dřív. Stále více je trauma pojímáno jako **možnost růstu**, možnost překročit svou vlastní osamělost a najít soucit k sobě i k druhým. První, co psychoterapie nabízí, je důvěra a bezpečí. Psychoterapeutický směr má své vlastní způsoby jak se přiblížit původní vzpomínce a snažují se emoce i myšlenkové proudy, které takovou cestu doprovází, dostat na ně ale nebudete sami. Vždy je zažíváte s vědomím, že žijete a máte k dispozici své vlastní zdroje a schopnosti, které s vámi terapeut postupně objevuje. Psychoterapeutický proces spěje k přijetí traumatické události.
- V traumatu dřímá nevyjádřená energie, kterou jako lidé reagujeme na traumatický zážitek. K takovému zážitku je pak potřeba se znovu vrátit a dodatečně ho uzavřít. Nápomocné mohou být techniky orientované na tělo, jako je relaxace nebo dýchání. Také sdílení s blízkým člověkem může být cestou k úlevě. Správnou pomoc a bezpečné vedení vám poskytne terapeut ideálně v rámci dlouhodobé psychoterapie.

Základní kroky terapie traumatu (dle Jochmannové, 2021)

- stabilizace, pocit bezpečí, pomalost, pauzy
- informace po malých krocích, malé reálné cíle
- pomoc v získání struktury
- nehodnotící přístup
- edukace, jak trauma vzniká a působí, legitimizace reakcí
- hledání zdrojů v rodině i mimo ni
- integrace traumatických prožitků, !riziko retraumatizace, nedopustit zahlcení emocemi, obrazy a vzpomínkami, vyvarovat se opakující se vysoké aktivaci nervové soustavy
- popř. právní poradenství

Doktor Bruce Perry, uznávaný psychiatr a neurovědce v oblasti traumatu, nám ukazuje, jak postupovat, abychom dítěti mohli pomoci uvažovat, učit se a přemýšlet – na jednoduchém postupu, který znázornil v tomto trojúhelníku.

Pokud má vaše dítě záchvat, nedomlouvejte mu. Neslyší vás. Jeho mozek nefunguje jako obvykle. Je aktivována jen ta část, která je zodpovědná za systém přežití: útok, únik nebo zamrznutí.

Související jevy

- **Retraumatizace:** opakovaná vysoká aktivace nervové soustavy nebo znovu sehrání traumatické události
- **Sekundární traumatizace:** špatné reakce/chování sociálního okolí a formálních institucí vůči oběti, které ji **druhotně „poškozuji“**
- **Iatropatogeneze** (újmou způsobená lékařem při nesprávném výkonu jeho práce (iatros = lékař), dnes se tento termín používá i při ublížení jiným zdravotnickým personálem, případně i prostředím, např. úzkost vyvolaná nedostatečným vysvětlením choroby nebo nevhodným chováním personálu

Problematika práce s osobou, která se dopouští násilí

- **Obranné mechanismy**
 - Bagatelizace, externalizace, racionalizace, fragmentace, popírání
- **Nízká motivace**, externí tlaky, černobílé vidění
- **Účinnost programů** pro původce násilí ve světě historicky minimální, u některých modalit (Duluthský model) často i negativní efekt
- **Punitivní systém** – léčba často nařízená, vnímána jako prodloužená ruka justičního systému (negativní vliv)

Principy práce s osobou, která se dopouští násilí

Základní axiom: *Násilí je nutné zastavit a zajistit tak bezpečí pro ty, kdo jsou mu vystaveni.*

Terapie: kontrola emocí, rozvoj a posílení sebeovládání, porozumění,...

Podmínky:

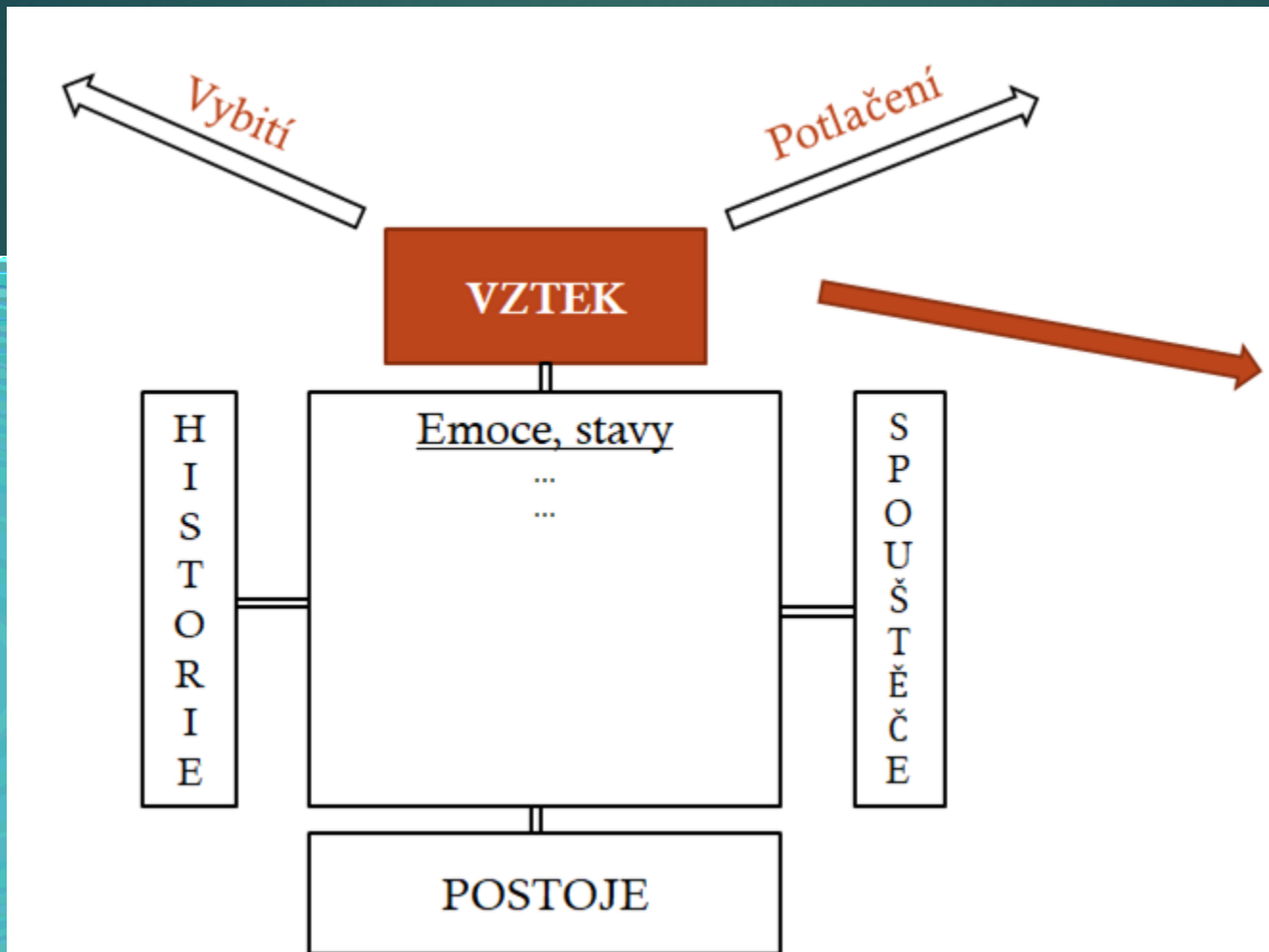
- *Náhled – vidím, že se dopouštím násilí; vidím, že násilí má příčinu*
- *Naděje – věřím, že je možné přestat*
- *Motivace – chci se změnit, chci přestat*
- *Přijetí zodpovědnosti – já jsem ten, kdo je plně zodpovědný za násilné chování*

Principy práce s osobou, která se dopouští násilí

Hlavní principy terapeutické práce

- *Zaměření na násilí* – bez moralizace a s respektem mluvit o násilí, chápat obranné mechanismy, ale nepodporovat je. Do detailu se zabývat násilnými činy.
- *Zaměření na zodpovědnost* – když se zaměříme na detaily pocitů, myšlenek, chování, můžeme objevit účel násilí a tím ukázat, že jde o vědomou volbu a ne o ztrátu kontroly – tak lze přijmout zodpovědnost
- *Zaměření na souvislosti* – pochopení individuálních souvislostí, minulosti, starých zranění, společenského vliv (např. soc. konstrukce maskulinity)
- *Zaměření na důsledky* – když klient zvládá přijmout zodpovědnost a chápe souvislosti, začíná s pomocí T vidět, jaké má násilí důsledky na jeho blízké

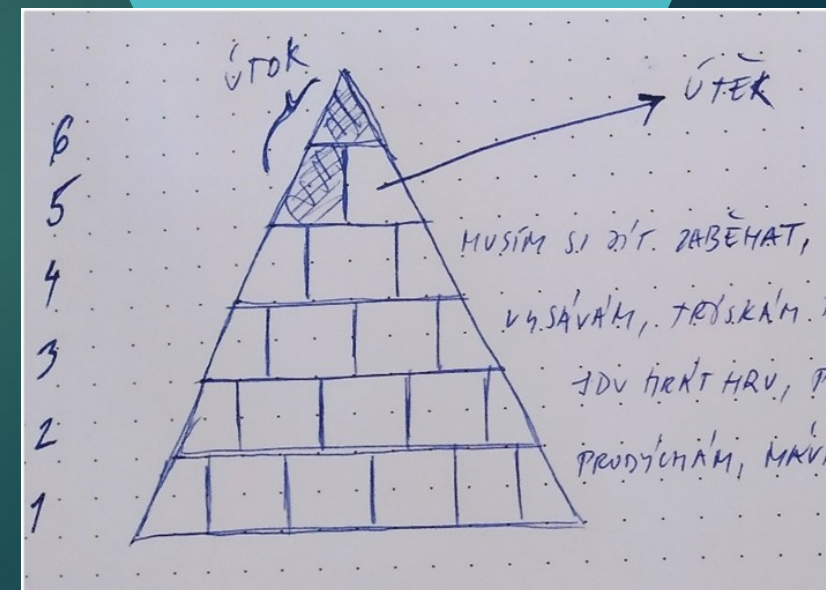
Techniky práce s osobou, která se dopouští násilí

Terapeutické intervence

- Legitimizace, normalizace vzteku
- Edukace o funkci vzteku a povaze násilí
- Pevné držení hranic – mít jasno v tom, co je a co není v pořádku
- „Zlobník“ a práce se škálou vzteku
- Time-out
- Hledání alternativních způsobů chování / ventilace

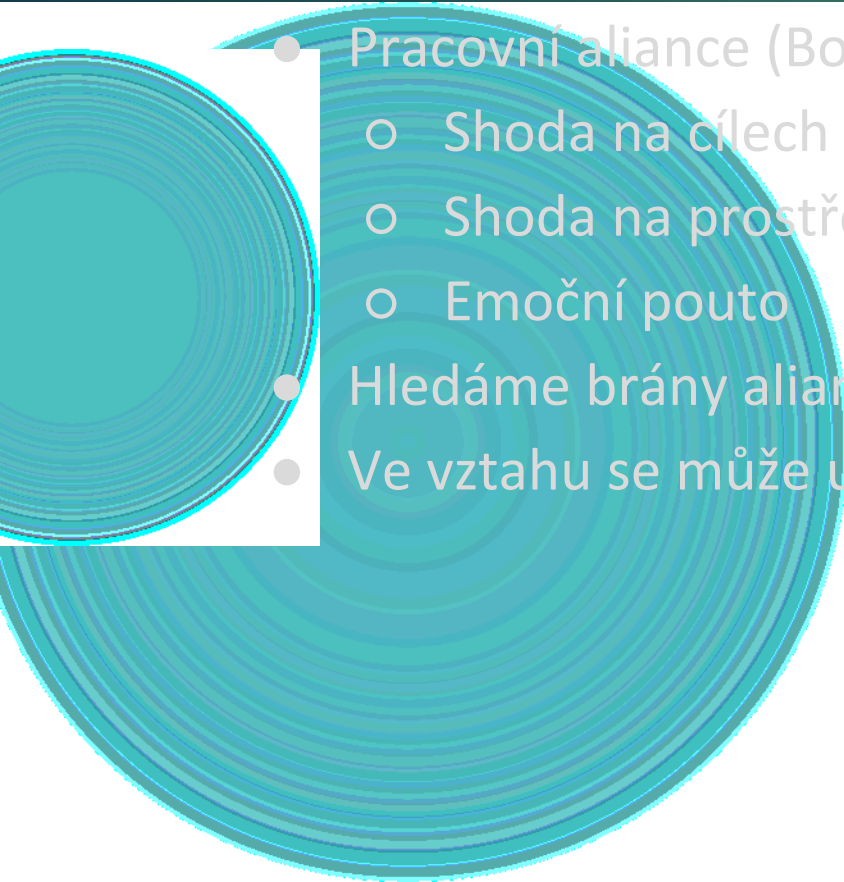
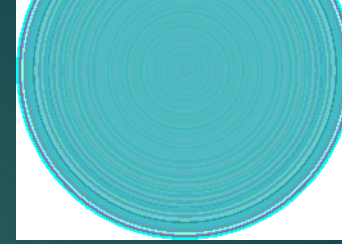
Stupeň	Pojmenování	Myšlení	Tělo	Emoce	Chování
1					
2					
3					
4					
5					
6					

Tipy a triky při práci

Když nic nemáš, použij vztah (VIP)

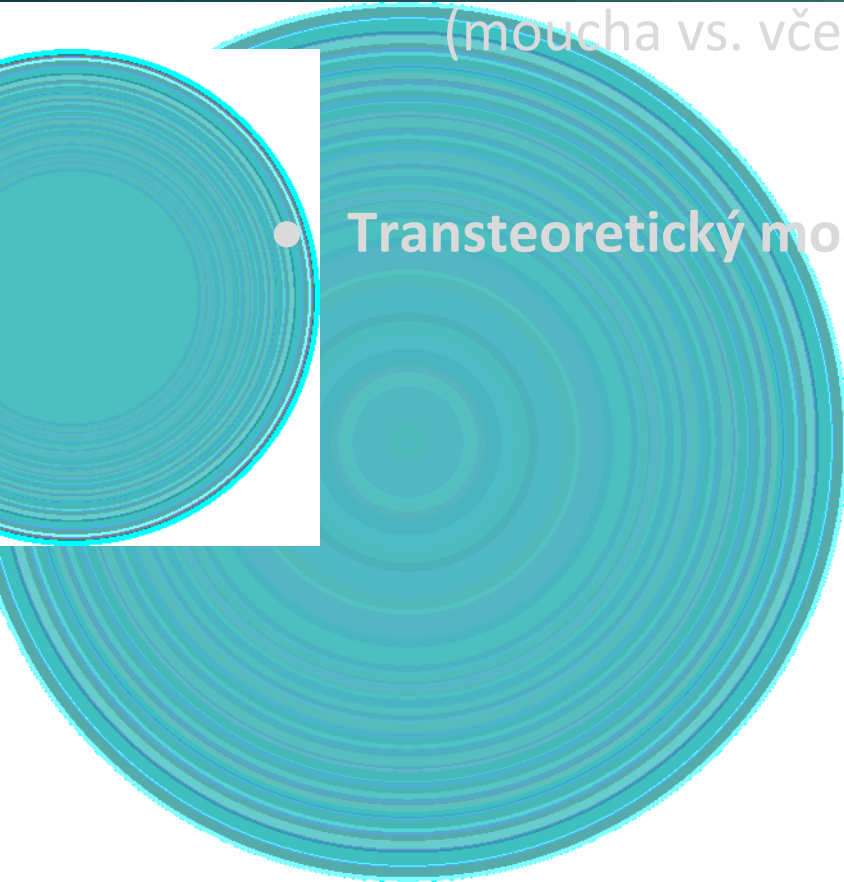
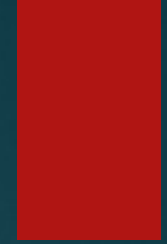
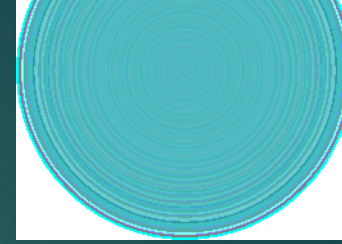
- Terapeut není nepřítel, klient není nepřítel
- Pracovní aliance (Bordin, 1979)
 - Shoda na cílech
 - Shoda na prostředcích
 - Emoční pouto
- Hledáme brány aliance, které se otevírají
- Ve vztahu se může udít mnoho

Tipy a triky při práci II

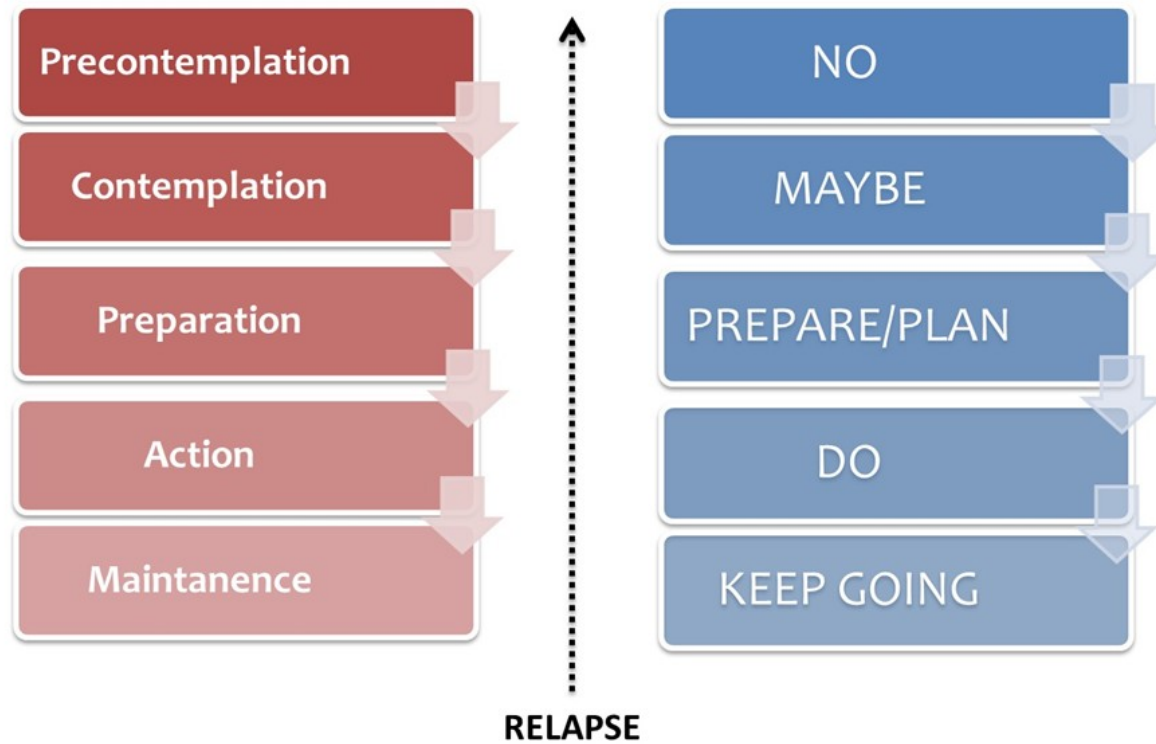
- Principy **motivačních rozhovorů**
 - Otevřené otázky, nehodnotící přístup, shrnování, “chválení”
(moucha vs. včela)

- **Transteoretický model změny** (Prochaska, Di Clemente, Norcorss)

Tipy a triky při práci II

Transtheoretical Model Stages of change

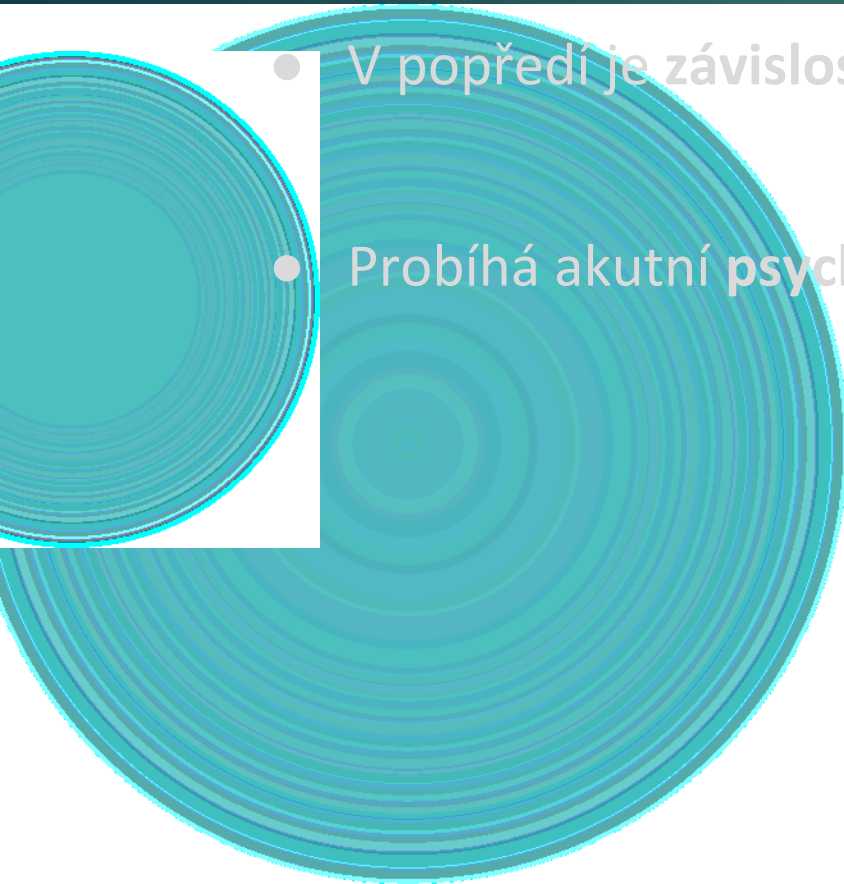
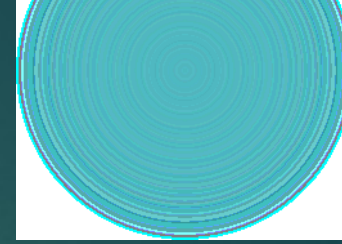

Kontraindikace

- Nízká **motivace**

- V popředí je **závislost**

- Probíhá akutní **psychické onemocnění**

Principy práce s celou rodinou zasáženou DN

- **Edukace o nepřijatelnosti užívání násilí** v rodinách a jeho dopadech na všechny členy rodiny, **edukace o destruktivních vzorcích komunikace**, o vývoji stresové reakce.
- **Nácvik funkčních komunikačních vzorců**, **nácvik práce se vztekem a frustrací** a hledání způsobů, jak zvládnout konflikt.

Principy práce s celou rodinou zasazenou DN

- **Zaměření pozornosti rodičů na potřeby dětí**, podpora rodičů, aby se naučili vnímat potřeby svých dětí, porozumět jim a umět je naplnit.
Posílení rodicovské role u klientů, naučit rodiče **rozlišovat mezi svou rodičovskou rolí a rolí (ex)partnera**, odklonění rodičů od jejich konfliktu k potřebám dítěte.
- **Rozvoj a podpora rodičovských kompetencí.**
- **Zabránění přenosu násilného chování** do další generace.
- **Kontraindikace pro práci s celou rodinou:**
 - ...